METSÄBIOTALOUDEN TIEDEPANEELI

Metsäbiotalouden tiedepaneelin asiantuntijalausunto

Asia: E 8/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: kilpailukykykompassi EU:lle

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Aika: perjantai 28.3.2025 klo 9.00

Johdanto

Komissio antoi tiedonannon kilpailukykykompassista EU:lle 29.1.2025 (KOM (2025) 30 lopullinen). Kompassi ohjaa komission työtä seuraavat viisi vuotta ja listaa toimenpiteiden painopisteet kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Valtioneuvoston kanslian perusmuistio (EU/343/2025-VNK-5) esittelee Suomen kantoja, joista Metsäbiotalouden tiedepaneeli lausuu tässä erityisesti innovaatiokuilun kaventamisesta sekä vähähiilistymistavoitteista. Kilpailukyvyn horisontaalisista mahdollistajista kommentoidaan sääntely-ympäristön yksinkertaistamista ja tarvetta politiikkatoimien koordinaatiolle.

Lausunto

Innovaatiokuilun kaventaminen

Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että vahva TKI–panostus on keskeinen edellytys innovaatioiden synnylle ja niiden teknistaloudelliselle arvioinnille sekä ilmasto- ja ympäristövaikutusten tunnistamiselle. Innovaatiotoiminnan näkökulmasta erityisesti metsäbiotaloudessa on keksintöjen ja patenttien tuotannon tehostaminen saattamalla yhteen esimerkiksi käytännön puunkorjuu- tai puunjalostustyössä työskentelevät innovaattorit tiedeyhteisöjen kanssa. Tämä nopeuttaa keksintöjen potentiaalin arviointia ja jatkokehitystä.

Kokonaisuutena paneeli yhtyy Suomen kantaan, että panostuksia tarvitaan myös innovaatioiden kaupallistamisen ja skaalauksen tuki- ja riskirahoitukseen. Erityisesti metsä- ja puutuotesektorilla laitosinvestoinnit ovat erittäin kalliita ja niiden virittäminen kilpailukykyiseksi voi kestää vuosia. Investoinnit ovat kuitenkin välttämättömiä metsäbiotalouden tuottaman arvonlisän kasvattamiseksi ja jalostusarvon nostamiseksi.

Vähähiilistyminen, kilpailukyky ja sääntelyn yksinkertaistaminen

Tällä hetkellä vaikuttaa ilmeiseltä, että EU:n maankäyttösektorille asetetut nielutavoitteet alitetaan jopa yli 50 prosentilla. Siksi on tärkeää uudelleenarvioida metsien roolia ilmastopolitiikassa ja asettaa sille realistiset tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen edellyttämät resurssit metsien terveyden ja kasvun ylläpitämiseen sekä kestävään kasvattamiseen muuttuvassa ilmastossa.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli yhtyy Suomen näkemykseen, jonka mukaan biotalous ja uusiutuvat luonnonvarat tarjoavat kestäviä ratkaisuja vähähiilisyyteen, haitallista riippuvuuksista irtautumiseen ja huoltovarmuuteen. Nyt valmisteilla oleva uusi EU:n biotalousstrategia, sen aseman vahvistaminen EU-

päätöksenteossa ja toteuttamisen riittävä rahoittaminen ovat keskeinen elementti myös metsäbiotalouden tulevien TKI–hankkeiden rahoituksen näkökulmasta.

Kiertotalouden mukainen resurssitehokkuus, uusiokäyttö ja kierrätys sekä luonnonvarojen kestävä käyttö ovat keskeisiä keinoja edistää ilmastotavoitteita, vähentää riippuvuuksia sekä edistää kestävää teollisuuspolitiikkaa. Entistä nopeampi EU:n riippuvuuden vähentäminen fossiilisten polttoaineiden tuonnista vahvistaisi EU:n strategista autonomiaa ja kokonaisturvallisuutta. Metsien käytön sivuvirtojen poltossa muodostuva hiilidioksidi tarjoaa myös kustannustehokkaimman tavan päästä EU:n tavoittelemaan negatiiviseen tekniseen hiilinieluun ja mahdollistaa ei-fossiilisen kemianteollisuuden.

Metsäluonnonvaraa ja metsien käyttöä säätelevien, eri asteisesti ja eri tahoja velvoittavien EU-sääntelyinstrumenttien määrä on viime vuosina kasvanut voimakkaasti. Näistä EU:n eri sektoripolitiikkoja toimeenpanevista instrumenteista merkittävä osa rajoittaa ja voi muutoin vaikuttaa esimerkiksi hallinnollisia kustannuksia lisäävästi sektorin toimintaan. Kokonaisuutta on tarkasteltava kriittisesti metsäbiotalouden pitkäjänteisen kehityksen turvaamiseksi. Metsiin kohdistuu eri arvioiden mukaan tällä hetkellä yli 80 EU-sääntelyinstrumenttia, joiden tavoitteet voivat olla suhteessa toisiinsa ristiriitaisia.

Metsäbiotalouden tiedepaneelin ydinviestit

- Vahva TKI–panostus on keskeinen edellytys innovaatioiden synnylle ja niiden teknistaloudelliselle arvioinnille sekä ilmasto- ja ympäristövaikutusten tunnistamiselle.
- Laitosinvestoinnit ovat erittäin kalliita mutta ne ovat välttämättömiä metsäbiotalouden tuottaman arvonlisän kasvattamiseksi ja jalostusarvon nostamiseksi.
- On tärkeää uudelleenarvioida metsien roolia ilmastopolitiikassa ja asettaa sille realistiset tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamisen edellyttämät resurssit metsien terveyden ja kasvun ylläpitämiseen sekä kestävään kasvattamiseen muuttuvassa ilmastossa.
- Metsäluonnonvaraa ja metsien käyttöä eri asteisesti säätelevien EU-politiikkainstrumenttien kokonaisuutta on tarkasteltava kriittisesti metsäbiotalouden toimintaedellytysten pitkäjänteisen kehityksen turvaamiseksi. Tällä hetkellä tavoitteiltaan osittain ristiriitaisia instrumentteja arvioidaan olevan yli 80.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Antti Asikainen, Markku Karjalainen, Esa Vakkilainen

Lähteet:

Arasto A., Kohl J., Kujanpää L., Lehto J., Lehtonen J., Lintunen J. ja Mäkikouri S. 2024. Päästäjästä tuottajaksi – Hiilidioksiditaloudella arvonlisää Suomen metsäsektorille. VTT. 42 s. https://publications.vtt.fi/julkaisut/muut/2024/VTT_Luke_Hiilidioksiditalous.pdf

Österberg, M., Karjalainen, M., Lintunen, J., Tammelin, T., Asikainen, A., Vakkilainen, E., Toivonen, R., Virta, P. Henn, A., Nuutinen, E-M., Kohl, J., Hassinen, J. 2024. Lankusta lääkkeisiin - Tuoteportfolion arvonnoususta uutta arvonlisää metsäsektorille. Metsäbiotalouden tiedepaneelin raportti 1/2024. Metsäbiotalouden tiedepaneeli. Helsinki. 36 s. URN: http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-65456-0-8

Liitteet:

Tiedoksi: